

ACC. N:R M. 15216: 1-2.

Landskap: Bohuslän Upptecknare: Gösta Olsson, Lund
Härad: Stångenäs Berättare: Karl Juliusson, Bua
Socken: Lyse Berättarens yrke: småbrukare, stenhuggare
Uppteckningsår: 1960 Född år 1890 i Lyse

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Stenhövning. s. 1-2.

Här var stenhuggeri i August Larssons berg från omkring 1900 till 1925, men jag vet inte, vilken firma som tog sten där. August körde själv all stenen till Dalsvik. Han hade kärra med 2 hjul i bergen i början, senare förställsvagn. Sonen hans hjälpte till, tills han övertog körningen själv. Tom. Augusts döttrar var med i berget, då August förlorat ena armen.

I prästänkesätet Buas berg, intill Augusts, togs sten från 1902 till 1932 för Kullgrens bolag. Som mest stod där 23 huggare, men mot slutet var där dåligt berg, och de flesta flyttade någon kilometer till Kärrnet, som också hörde till Bua. Där var slut med stendriften 1932. Sista tiden var det inte Kullgrens, utan vi sålde stenen till "Holländarn". Först fick varje stenhuggare köra den sten han själv högg, och några av oss, som hade häst, körde, så jag själv, Arvid Persson och Frans Johansson i Puttarne. Övrig sten kördes av Buas arrendator Emelius Persson och Emelius Johansson från Flat nära en mil bort, som hjälpt denne Persson till rättigheten att få starta stenhuggeri. Stenen kördes till Trälebergs bryggor, där ett bestämt lag stenhuggare hade ackord på all lastning och körde med tippkärror på landgångar ut i prämar, som sen tog stenen ut till kuttrar och jakter. Buas nye arrendator Reising tog all körningen själv. Han lämnade stenen vid Buahöjds hållplats, varifrån stenen togs på järnväg in till Lysekils hamn.

Uteslutande gatsten som höggs i nämnda berg.

Enbart småbrott.

Ingen körare råkade ut för något olycksfall.

Förställsvagnar kom först, fränsett kärrorna, därefter klykvagnar.

De stora gårdarna Bua och Flat hade söner, drängar och daglönare som körare och körde med minst 2 hästar från varje gård.

Fyllefat och fyllehacka förekom inte i Buabergen, där vi huggare bara hade spade att jämna ut skärven med på planen; likaså spade att ta skärv med då man gjorde väg.

Småbrott: Stenhuggare fick själv arbeta upp sitt berg: borra, spränga, ta ut block osv.

Storbrott: Företagets daglönare tog ut blocken, och stenhuggare fick betala blockavgift per meter. Storbrott kräver mäktigt bergmassiv med stora djupa pallar; dessa betingelser sällsynta i Lyse och alltså mest småbrott där.

Fria berg: Stenhuggare frågade bergägare om lov att få öppna brott i dennes berg; bergägare förbehöll sig i regel körningen och fick från stenförsäljningsföretaget både berglega och körarlön, som drogs från respektive stenhuggares avlöning. Berglega och körarlön överenskoms mellan bergägare och stenhuggare.